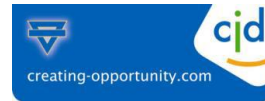

EUROPEAN COMMISSION
DIRECTORATE-GENERAL MIGRATION AND HOME AFFAIRS

Euroopa Projekt MATES

Organisatsioonide vaheline koolitus kinnipidamisasutustest vabanevate noorte radikaliseerimise ennetamiseks

DIRECTORATE-GENERAL MIGRATION AND HOME AFFAIRS
INTERNAL SECURITY FUND POLICE (2014-2020)
2015 CALL FOR PROPOSALS – HOME/2015/ISFP/AG/LETX/8772

EESTI ARUANNE

1. Probleemi taust Eesti kontekstis.

1.1. Lühike ülevaade Eesti panusest rändekriisi lahendamisse

Natuke üle miljoni elanikuga Euroopa põhjaosas paiknev Eesti osaleb rändekriisi lahendamisel vabatahtlikult ja proportsionaalselt oma suurusega Euroopa Liidust¹. **Rändekriisi lahendamist toetatakse vabatahtlikult ja proportsionaalselt oma suurusega Euroopa Liidust. Eestile esitatud rahvusvahelise kaitse taotluste arv on võrreldes teiste EL liikmesriikidega väike².**

Siseministeriumid (SiM) andmetel³ on rändekava alusel on Eestisse saanud tänaseks **206 isikut**. Neist 59 on ümberasustatud Türgist ja 147 inimest on ümber paigutatud Kreekast ja Itaaliast. Peamiselt on saanud süürlased (174), iraaklased (24) ja eritrealased (6).

¹ Eesti osaleb koos Euroopa Liiduga pikaajalise rändekava koostamisel.

² <https://www.valitsus.ee/et/pagulased>

³ SiM andmed 20. juuni 2018.

Rändekavaga seotud tegevused on tänaseks lõppenud, viimane perekond saabus Türgist 13.03.2018.

Vabariigi Valitsus otsustas asustada Türgist nii 2018. kui ka 2019. aastal ümber 40 inimest, see tähendab kokku 80 inimest. Seega võtab **Eesti kahe rändekava alusel vastu kuni 286 pagulast.**

Turvalisuse kaalutlustel ei saabu pagulased Eestisse korraga, vaid **väiksemate hulkade kaupa**, et olukorda hallata ja saabujaid korralikult integreerida. Pagulase vastuvõtmisest keeldumise üheks kindlaks aluseks on oht julgeolekule. Eestisse saabuvate pagulaste puhul toimub põhjalik eelkontroll ning neil pole olnud seoseid terrorismiga. Eelistatud on pered, üksikemad koos lastega – need, kes kohanevad paremini. Eestisse tulevad **juba rahvusvahelise kaitse saanud inimesed ja lähevad elama oma uude koju, mille sotsiaalministeerium on koostöös kohalike omavalitsustega välja valinud ja ette valmistanud.** Majutuskeskustesse neid elama ei panda. **Pagulasi ei panda elama ühte kohta.** Jälgitakse, et neile oleks tagatud korralikud teenused kohanemiseks, töövõimalused, lastele kooli- ja lasteaiakohad. Pagulased aidatakse nii kiiresti kui võimalik tööle, et nad ei jääks sotsiaalsüsteemile koormaks. Neile õpetatakse eesti keelt ja nad peavad omaks võtma meie ühiselu reeglid⁴.

1.2. Terrorismioht ja Eesti

Kaitsepolitseiamet (kapo) hindab terrorismiohtu Eestis **madalaks**. Samas on radikaliseerumist soodustava propaganda levikuga internetis ning üleüldise globaliseerumise tulemusena terrorismi oht Eestile viimase 10-15 aastaga märgatavalt lähemale tulnud. Eestis ei tegutseda ei riigisiseseid ega rahvusvahelisi terroristlikke rühmitusi. Küll aga on **viimastel aastatel täheldatud üksikuid Eesti islamiusulisi, kes õigustavad ja kiidavad terroriorganisatsioonide tegevust**⁵.

Suurema osa Eesti moslemite kogukonnast moodustavad endise Nõukogude Liidu aladelt pärit isikud (tatarlased, aserbaidžaanlased, tšetšeenid jne), kes on **hästi integreerunud Eesti**

⁴ <https://www.valitsus.ee/et/pagulased>.

⁵ <https://www.kapo.ee/et/content/olukord-eestis-1.html>

ühiskonda ning keda ei ole põhjust seostada radikaalse islamiga. **Samas suureneb pidevalt islamiusuliste immigrantide arv terrorismivastase võitluse seisukohast n-ö riskiriikidest** (Põhja-Aafrika, Lähis-Ida, Aasia islamiusulised riigid) ja **uusmoslemite ehk konvertiitide arv**.

Stabiilselt **tunnevad Eesti moslemikogukonna vastu huvi välismaised fundamentalistlikku islamit propageerivad organisatsioonid** (nt Jamaat Tabligh ja Al-Waqf Al-Islami). Viimastel aastatel on Eesti moslemikogukonnaga üritanud kontakte luua ka Moslemi Vennaskond (*Muslim Brotherhood*). Tulenevalt välismaiste fundamentalistlike islamiorganisatsioonide mõjutegevusest ja peamiselt internetis levivast äärmuspropagandast **on sagenenud radikaliseerumise ilmingud Eesti moslemikogukonna osade liikmete hulgas. Üksikud isikud on radikaliseerunud ning lahkunud Eestist konfliktikolletesse**, et ühineda sealsete terroriorganisatsioonidega (nt Abdurrahman Sazanakov, kes lahkus 2013. a Eestist Süüriasse). 2015. aastal alustas kaitsepolitsei amet Eesti esimese kriminaalmenetluse islamiterrorismi rahastamise ja toetamise kaasuses.

Viimastel aastatel on Eesti muutunud **transiitmaaks ja külastuskohaks** isikutele, kes reisivad konfliktikolletesse terrorismi eesmärgil või on muud moodi seotud terroriorganisatsioonidega. Suureks väljakutseks Euroopa julgeolekuasutustele n-ö **üksikud tegutsejad**, kes on mõjutatud äärmusideoloogiast ja radikaliseerunud teiste märkamatuks. Terroriorganisatsioonide eesmärk on läbi propaganda, ilma konkreetsete juhiste ja otsekontaktideta taoliste isikute mõjutamine terrorikuritegude toimepanemisele.

1.3. Radikaliseerumise vastased riiklikud programmid ja nende teostamine

Võitlust terrorismiga on peetud Eestis riigisiselt tähtsaks nagu ka rahvusvahelistes strateegiates (VTK 2015). **Eesti terrorismivastase võitluse aluste**⁶ (SiM 2013) kohaselt on prioriteetne terrorismi ja radikaliseerumise ennetamine, terroriorganisatsioonidesse värbamise ja terroristide rahastamise tõkestamine ning rahvusvahelise koostöö

⁶ https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/tvv_pohialused_2013.pdf

tõhustamine. Pagulastega seostuvad ka *Varjupaiga-, rände- ja integratsioonifondi Eesti riiklik programm* (SiM 2014)⁷ ja *Siseturvalisuse arengukava* (SiM 2015)⁸.

1.4. Seadused ja nende rakendamine

Terrorismiga seonduv karistusõiguslik regulatsioon sisaldub karistusseadustiku 15. peatüki (Riigivastased süüteod) 3. jaos (Süüteod riigivõimu vastu) §-des 237-237³. Kriminaliseeritud on *terrorikuritegu* (KarS § 237), *terroristlikusse ühendusse kuulumine, sellise ühenduse loomine, juhtimine või sinna liikmete värbamine* (KarS § 237¹), *terrorikuriteo toimepanemiseks väljaõppe korraldamine, isiku värbamine või muul viisil selle ettevalmistamine ning avalik üleskutse sellisele kuriteole* (KarS § 237²); eelnevalt nimetatud kuritegude, samuti terroristliku ühenduse või isiku kelle tegevus on suunatud terrorikuritegude toimepanemisele, *rahastamine või muul viisil teadvalt toetamine, samuti vahendite kättesaadavaks tegemine või kogumine* (KarS § 237³).

Kehtiv karistusõiguslik regulatsioon on mõjutatud järgmistest Eestile siduvatest rahvusvahelistest õigusaktidest: a) *ÜRO 09.12.1999 terrorismi rahastamise tõkestamise rahvusvaheline konventsioon*⁹, mille Eesti on alla kirjutatud 06.09.2000 ja ratifitseerinud 20.03.2002 seadusega (nähti ette kohustus kriminaliseerida terrorikuritegude toimepanemise rahastamine); b) *28.09.2001 ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 1373* (2001)¹⁰; c) *Euroopa Liidu Nõukogu 13.06.2002 raamotsus 2002/475/JSK terrorismivastase võitluse kohta*¹¹, milles sätestati terrorikuriteo (*terrorist offence*) mõiste ning asetati liikmesriikidele kohustus lisaks terrorikuritegudele kriminaliseerida ka terrorirühmituse juhtimine ning selles osalemine ning samuti röövimine, väljapressimine ja dokumentide võltsimine terrorikuriteo toimepanemiseks ja terrorikuriteole üleskutsumine, kihutamine ja kaasaitamine); d) 16.05.2005 vastu võetud terrorismi ennetamise Euroopa Nõukogu

⁷ https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/VVO/AMIF-ISF/amif_eeesti_riiklik_programm_et.pdf

⁸ <https://www.siseministeerium.ee/et/stak>

⁹ Vt RT II 2002, 12, 45.

¹⁰ Riikidele asetati kohustus kriminaliseerida terrorikuritegude rahastamine, toetamine, ettevalmistamine ja täideviimine.

¹¹ ELT L 164, 22.06.2002, lk 3-7.

konventsioon¹², mille Eesti on alla kirjutanud 07.09.2005 ning ratifitseeritud 25.02.2009 seadusega (liikmesriike kohustati kriminaliseerima avalik üleskutse terrorikuriteo toimepanemisele, terroristi värbamine ning terrorismialase väljaõppe andmine); e) Euroopa Liidu Nõukogu 28.11.2008 raamotsus 2008/919/JSK¹³, millega muudeti raamotsust 2002/475/JSK (liikmesriike kohustati täiendavalt kriminaliseerima avalik üleskutse panna toime terroriakt, värbamine terroristlikel eesmärkidel ja väljaõpe terroristlikel eesmärkidel); f) samuti on kehtivat regulatsiooni mõjutanud MONEYVALi poolt eelnevates hindamisvoorudes antud soovitused¹⁴.

1.5. Spetsiaalsed üksused

Vägivaldsetele **ekstremistidele mingit spetsiaalset kohta Eestis ei ole, kuna neid praktiliselt polegi**. Viru Vanglas on noorteüksus, aga töötajate sõnul **pole vägivaldne äärmuslus probleemiks**. Juunikuu seisuga (2018) oli seal 82 vangi¹⁵. Vanusepiir sinna sattumiseks on 14 eluaastat.

1.6. Noortele mõeldud sekkumised kriminaalhoolduses

Enamik kriminaalhoolduses ja vanglates kasutatavatest programmidest pole suunatud kindlale vanuserühmale, vaid on **universaalsed**. Näiteks individuaalprogramm „*Õige hetk*“ on mõeldud inimestele, kel on probleeme toimetulekuga. Selle eesmärk on aidata süüdimõistetuil omandada, arendada ja rakendada mitmesuguseid sotsiaalsete probleemide lahendamise seotud oskusi, et nad suudaksid probleemsetes olukordades toime tulla. Programmis käsitletakse süüdimõistetute õigusrikkumiste seost tema hoiakute, mõtlemise ja tunnetega; arendatakse suhtlemis- ja konfliktide lahendamise oskusi, empaatiat; kaardistatakse suhtlusringkond ja selle mõju isikule; õpitakse seadma eesmärgi; vesteldakse sõltuvusainete tarvitamisest, eluasemest, haridusest, tööst ja majanduslikust toimetulekust.

¹² RT II 2009, 10, 24.

¹³ ELT L 330, 09.12.2008, lk 21-23.

¹⁴ Vt: https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Countries/Estonia_en.asp

¹⁵ Viru Vangla direktor A. Anslani vastus e-kirja teel (26. juuni 2018).

Programmi rakendatakse pigem kriminaalhoolduses ja enne vanglast vabanemist, kuna isik peaks saama teoreetilisi teadmisi ja lahendusstrateegiaid iseseisvalt praktikasse rakendada.

Noortega seonduvad järgmised programmid:

- A) *“Minu valik”* (sisuliselt viha juhtimine), mis on sisult sarnane eespool kirjeldatud „Õige hetke“ ja „Sotsiaalsete oskuste treeninguga“. On mõeldud neile, kes ei suuda oma ärritust ja tundeid valitseda. Õpetatakse viha vaos hoidma, et see ei pääseks inimest valitsema.
- B) *Sotsiaalsete oskuste treeningus* õpitakse end igapäevaelus väljendama, oma mõtteid analüüsima ja käitumist kontrollima. Täiendatakse ja arendatakse oskusi, mida on vaja teiste inimestega suhtlemisel: praktiliste harjutuste, rollimängude, arutelude jm harjutuste abil õpitakse erinevates olukordades teisi ja ennast kahjustamata toime tulema.
- C) *EQUIP programmi* eesmärk on õpetada noortele vastutusrikast mõtlemist ja käitumist kaaslaste abistamise kaudu. Osaleda saavad keskmise või kõrgema retsidiivsusriskiga 14–21-aastased vägivaldsed noored, kes tahavad oma käitumist muuta. Käsitletavad teemad on viha/agressiooni hindamine ja ümbernimetamine, meele ja mõtlemise oluline roll viha puhul, meele ja keha jälgimine, viha alandamine, mõtlemisvigade jälgimine ja korrigeerimine, lõõgastumine, enesevestluse tehnikad viha alandamiseks, konstruktiivsed tagajärjed, enesehindamine, teisi mõjutavad tagajärjed, moonutatud minapildi korrigeerimine.
- D) *Agressiivsuse asendamise treening*. Selle käigus õpitakse agressiivse käitumise asemel kasutama positiivseid sotsiaalseid oskusi. Eesmärk on muuta osalejat nii, et teiste inimestega arvestamine oleks tema mõtlemises ja käitumises tähtis tegur. Programm on mõeldud keskmise või sellest kõrgema retsidiivsusriskiga vägivaldsetele õigusrikkujatele, kes tahavad ennast muuta. Treening koosneb kolmest komponendist: sotsiaalsete oskuste treening, viha ohjamise treening ja kõlblustreening. Programmis käsitletavad teemad: kuulamis- ja suhtlemisoskused, kaebuse esitamine, märguanded ja vihavähendajad, reageerimine narrimisele, toimetulek süüdistusega, meeldetuletused, läbirääkimine, enesehindamine, konflikti vältimine, ette mõtlemine, empaatia, toimetulek kellegi teise vihaga, tunnete väljendamine, viha ohjamine, vabandamine, komplimentide tegemine.

- E) *Vabanenute tugiteenus*, mille sihtgrupiks on vanglast vabanejad (sh tingimisi enne tähtaega, elektroonilise järelevalve ja karistusjärgse käitumiskontrolli alla vabanejad). Tugiteenus koosneb tugiisiku- ja majutusteenusest ja osalejale on tasuta. Tugiteenuse üldine eesmärk on suurendada vanglast vabanenute tööturul osalemist, tööturu- ja sotsiaalteenuste kasutamist ning seeläbi vähendada vanglast vabanejate retsidiivsust. Tugiteenuse abil parandatakse vabanenute sotsiaalset kaasatust ja võimalusi ise toime tulla.¹⁶
- F) *MDFT* (Multi-Dimensional Family Therapy) on perekonnapõhine sekkumise süsteem, mis on mõeldud noorukitele, kes tarbivad psühhoaktiivseid aineid, hälbiva käitumise ja sellega seonduvate käitumuslike ja emotsionaalsete probleemide kohtlemiseks ja mida tavapäraselt rakendatakse 4-6 kuu jooksul pere juures kodus, lisaks toimuvad vastuvõtud piirkondlikus kontoris, tugi telefoni teel. Positiivsete muutuste saavutamise ja säilitamise nimel tegeldakse programmis süsteemselt nii noore enda, tema vanemate, pere kui ka oluliste pereväliste inimeste ja asutustega (nt kool, õpetajad, sõbrad).

2. Hindamistegevused

a) Tegevuste kirjeldus

Esiteks viisime läbi fookusgrupi intervjuu (FG) 7. mail 2017 Tartu ülikooli õppehoones Tallinnas. Osalesid eksperdid justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonnast (Mari-Liis Sööt, analüüsitalituse juhataja), Kaire Tamm (nõunik), Brit Tammiste (nõunik) ja Stanislav Solodov (projektijuht) ning Kristi Loide (Viru Vangla kriminaalhooldusametnik).

Saime teada, et riigikontroll on teinud auditi, kuivõrd Eesti on valmis vastu võtma pagulasi. Siseministeerium teeb koolitusi ametnikele radikaliseerumise ennetamiseks. Politsei olevat maakonnis rohkem hirmul rahva suhtumise osas pagulastesse, mitte pagulaste endi osas. Erikoolides (nt Tapal) käies on ametnikud puutunud kokku eestlaste-venelaste vahelise viha teemaga, aga mitte pagulaste radikaliseerumise teemaga.

¹⁶ <http://www.kriminaalpoliitika.ee/et/vabanenute-tugiteenus>

Tõstatus küsimus, millised nõ vaenugruppe saab Eestis eristada lähtuvalt rahvusest ja päritolust? Pakuti: venelaste vastased, uus-immigrantide vastased ning eestlaste ja uusimmigrantide vastased jne.

Kõige parem ülevaade vaenutsevatest gruppidest Eestis ja radikaliseerumisest on kindlasti kapol. Võtmeekspertideks võiks Eestis vägivaldse radikaliseerumise teemal vanglates ja kriminaalhoolduses pidada vanglate kaplaneid ja kriminaalhooldajaid. Ka imaa peaks olema väärt võtmeisik antud teemal. Kahjuks ei olnud temaga võimalik kokku saada, sest mitte ühelegi e-kirjale ei vastanud.

Teine FGI toimus Viru Vanglas 17. mail 2017 Jõhvis. Osalesid: Olga Randmaa (kriminaalhooldusametnik, VV), Ott Ojaperv (vanemkaplan, VV), Merike Kütt (JMVO, nõunik-peakaplan), Kristel Kontkar (VV), Kätlin Johannes (VV), Kristel Floren (JMVO), Anu Möldri (VV direktor), Argo Tomingas (VV), Aleksei Belitškin (spetsialist, VV), Andres Kliimant (VV), Velli Ehasalu (nõunik, JMVO), Sten Kasela (inspektor, VV), Anna Markina ja Marianne Paimre (Tartu Ülikool).

Tõdeti, et radikaliseerumise ilminguid esineb vanglas vähe. Ka usulises plaanis ei käi mingit propagandat. Noorte puhul vanglas on radikaliseerumise ilmingute suhtarv veelgi kasinam võrreldes täiskasvanutega. Ka paremäärmuslus pole vanglas probleem. Üksikjuhtumeid on olnud: kellel haakrist kuskil või Hitleri pilt. Seda, et keegi igapäevaselt väljendaks oma seotust mingi rühmitusega, seda pole. On vene rahvusest kinnipeetavate väljaütlemised Eesti riigi vastu.

Teatakse, kuhu kedagi paigutada, kui peaks mis iganes rahutuseks vanglas minema. Vanglaametnikud pidasid väga heaks koolitusmaterjaliks Euroopa Nõukogu käsiraamatut: *Handbook for Prison and Probation Services regarding Radicalisation and Violent Extremism (Council of Europe, 2017)*¹⁷.

Kriminaalhoolduses on erinevad programmid, nt STEP-programm, mis aitab suurendada õigusrikkumise taustaga noorte tööhõivet ning toetada neid tööle või õppima asumisel ning seal püsimisel¹⁸.

¹⁷ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016806f4fbd

¹⁸ <http://www.kriminaalpoliitika.ee/et/step>

Intervjuust Eesti Pagulasabi juhataja Eero Jansoniga saime teada, et Eestis tehakse ametnikele koolitusi radikaliseerumise ära tundmiseks. SiM ja SKA teostatavat peeti kehvaks ja stereotüüpe kinnistavaks. Pagulasabi enda oma peeti paremaks. Probleemiks ühiskonnas halb suhtumine pagulastesse.

Vanemkaplani Ott Ojaperve ja nõunik-peakaplan Merike Kütiga töid esile intervjuus (17. mai Jõhvis) Eesti ametnike eelarvamusi moslemistesse. Sama rõhutas intervjuus Eesti Pagulasabi juht Eero Janson 9. mail Tartus 2017. aastal), kes tõi esile ka siseministeriumi ja sisekaitseakadeemia poolt ametnikele tehtavate koolituste probleeme (koolituste käigus pigem kinnistatakse stereotüüpe). Probleemiks on Eestis pigem kohalikud inimesed, kes on vaenulikud uusimmigrantide suhtes, mitte pagulased ise. Samas on paar pagulaste lähisuhtevägivalla kaasust meedias intensiivselt esile olnud, mis võib aidata kaasa nende tajumisele ohtlikena ja vägivaldsetena. Samas on vägivald jäänud pereringi.

b) Kriminaalhoolduse teenuste hindamine

Viru Vangla **kriminaalhoolduses** oli seisuga 26.06.2018 **354 noort**.

Spetsiaalseid üksuseid vägivaldsetele või radikaliseerunud noortele **pole**.

Ametkondade vahelise sekkumise näiteks võib tuua **MAPPA programmi**. Seda on kõrgema riskiga kriminaalhooldusaluste puhul kasutanud vanglateenistus alates 2015. aastast koostöös politsei ja teiste asjassepuutuvate partneritega¹⁹. Mudel näeb ette, et kinnipidamisasutused määravad, millised kinnipeetavad hakkavad vabanemisjärgselt MAPPAsse kuuluma. MAPPAsse määramine võib toimuda ka kriminaalhoolduse kaudu: kui arvele tuleb isik, kes vastab MAPPA kriteeriumidele, lisatakse ta MAPPAsse. Kui vanglast hakkab enne tähtaega vabanema isik, kes vastab kriteeriumitele, siis vangla teabe- ja uurimisosakond teavitab sellest kriminaalhooldusosakonda ja isik lisatakse samuti MAPPAsse. [

¹⁹http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/ohtlikud_kalduvuskurjategijad_2016-1_0.pdf

MAPPA sihtrühmaks on: a) Isikud kes on toime pannud seksuaalkuriteo ja kelle seksuaalkurjategijate riskihindamise tulemus on madal-möödukas või kõrgem; b) Isikud kes on süüdi mõistetud perevägivalla eest; c) Isikud kelle puhul on tõenäosus sooritada kahe aasta jooksul uus vägivaldakuritegu suurem kui 10% ja kes on hinnatud üliohtlikuks; d) Isikud kelle puhul on tõenäosus sooritada kahe aasta jooksul uus vägivaldakuritegu suurem kui 50% ja kes on hinnatud kõrgohtlikuks; e) Isikud, kes ei vasta loetelus toodud tingimustele, kuid kelle puhul on põhjendatud kahtlus, et intensiivsem koostöö on vajalik. Praktikas ei kuulu MAPPAse kõik kõrgohtlikud. MAPPA nimekirja isiku lisamine sõltub riskihindamise tulemustest (vägivaldakuriteo tõenäosuse % 2 aasta jooksul). Mida kõrgem on isiku ohtlikkus, seda intensiivsemalt on kohtlemismudelil ette nähtud järelevalve tegevused ja võrgustikutöö, mille üks vorm on MAPPA.

Sihtrupi profiil/ Profile of target group (young persons in probation).

Seisuga 1. jaanuar 2018 oli justiitsministeeriumi andmetel kriminaalhoolduses Eestis tuhat kolmkümmend kaks 14–26-aastast noort. Nende keskmine vanus oli 22 aastat. 67% moodustasid eestlased, 28% venelased. 38% oli I taseme põhiharidusega. Keskmiselt määrati nad kriminaalhooldusesse 21-aastasena.

Ametnike teadlikkus radikaliseerumise riskist./ Sensitivity/awareness about the risk of radicalization Nagu eelpool öeldud, radikaliseerumist vanglates probleemiks ei peetud. Samas soovisid vanglatöötajad ja kriminaalhooldajad hea meelega oma teadlikkust vägivaldse äärmusluse äratundmisest tõsta. Ametnike, vangla- ja pagulasabi töötajate sõnul on Eestis radikaliseerumisest rääkides suurim probleem pigem paremäärmuslus ja ka see, et riigiametnikud on moslemite suhtes kahtlustava hoiakuga.

Kuna meil radikaliseerunuid peaaegu pole, siis *multiagency* strateegiate ülevaatamiseks pole sellest tulenevalt veel olulist vajadust olnud. Siseministeerium (SiM) on töötanud välja Eesti terrorismivastase võitluse alused (2013), kus loetletakse ka kõik institutsioonid Eestis, mis on haaratud terrorismivastastesse aktsioonidesse. Siseministeerium teeb koolitusi ametnikele radikaliseerumise ennetamiseks. Eelpool kirjeldatud MAPPA programm on ametkondade vaheline.

Praktiliselt pole selliseid vange, kelle peal *counternarrative approach*'i rakendada ja kellele taolisi sõnumeid vaja oleks. Kui pole, siis pole ka midagi sõnumite sisust kirjeldada.

3. Hindamine

- a) Lähtudes projekti tulemustest selgus, et Eesti ametnike teadlikus islamist, radikaalsest islamist ning radikaliseerimisest on madal.

Teiseks ideeks, millest lähtuti hinadamise läbiviimiseks on asjaolu, et paljude projektide raames toimunud koolitused ei ole reeglina jätkusuutlikud.

Sellest lähtudes otsustati, et parimaks lähenemisviisiks on MATES ühikute integreerimine Sisekaitseakadeemia õppekavasse.

- b) Vastavalt, otsustati teostada testimist üliõpilaste seas. Hindamises osales kaks üliõpilaste rühma, kokku 21 inimest.

- c) Results of the pilot phase:

UNIT: Kuidas siesta vastu...

16 inimest hindasid seda peatüki. Hindamine toimus skaalal 1 = Suurepärane 2 = Hea 3 = Keskmine 4 = Rahuldav 5 = Vilets

	Osa 1: Radikaalne islamism ja selle narratiivid	Osa 2: Radikaalne islamism ja selle narratiivid – Meediakanalid ja Osa 3: Online	Osa 4: Meedia kasutamine terroristliku sisu edastamiseks – Keskset propagandaa häälekandjad , raadiojaamad	Osa 5: Võtmeisikute propaganda ja inspireerivad persoonid: 2 juhtumiuuringut	Osa 6: Möödukas uuenduste liikumine: Legitiimne arvamus
--	--	---	---	---	--

		radikalisee rumine – Interneti roll	, kirjastused		
Üldine hinnang sellele osale	2,2	2,25	2,25	2	2,4
Sisu meeldivus	2,25	2,625	2,4375	2,1875	2,625
Sisu tase (võrreldes Sinu teadmiste/ootustega)	2,31	2,375	2,5625	2,23	2,75
Materjali asjakohasus ja kasulikkus sinu töös	2,94	3,125	3,0625	2,8125	2,9375
Loetavus	2,19	2	2,125	1,9375	2,3125
Väidete selgus	1,94	2	2,0625	1,875	2
Esitlus ja paigutus	1,94	2	2,0625	2,25	2,1875
Visuaalsete materjalide kasutus õppimise toetamiseks	2,0	1,94	2,125	2,4375	2,4375

Keskmine hinne 5-pallisel skaalal oli 1,9 ehk "Hea".

UNIT: Väljumise strateegiad

11 inimest hindasid. Hindamine toimus skaalal 1 = Suurepärane 2 = Hea 3 = Keskmine 4 = Rahuldav 5 = Vilets

	<i>Section 1: Deradicalisation vs Disengagement Strategies</i>	Section 2: Prison and Probation Activities: Current Implementation in the EU	Section 3: Relapse Prevention, Social Reintegration and Prosocial Lifestyle
Üldine hinnang sellele osale	2,36	1,82	2,09
Sisu meeldivus	2,27	1,91	2,00
Sisu tase (võrreldes Sinu teadmiste/ootustega)	2,64	2,27	2,27
Materjali asjakohasus ja kasulikkus sinu töös	3,09	2,73	2,55
Loetavus	2,91	2,27	2,18
Väidete selgus	2,27	1,91	2,09
Esitlus ja paigutus	2,27	2,18	2,00
Visuaalsete materjalide kasutus õppimise toetamiseks	2,18	2,18	1,91

Keskmine hinne 5-pallisel skaalal oli 1,82 ehk "Suurepärane" ja "Hea" vahel.

UNIT: MITMEOSALISEL KOOSTÖÖL PÕHINEV MEETOD

10 inimest hindasid.

	<i>Section 1:</i>	Section 2: Key	Section 3: Multi-Agency
--	-------------------	----------------	-------------------------

	<i>Prison and Probation</i>	Elements of Multi-Agency co-operation	cooperation with radicalized individuals on probation
Üldine hinnang sellele osale	2,2	2,4	2
Sisu meeldivus	2,1	2,4	1,8
Sisu tase (võrreldes Sinu teadmiste/ootustega)	1,9	2,0	1,6
Materjali asjakohasus ja kasulikkus sinu töös	2,3	2,8	2,6
Loetavus	2,3	2,9	3,1
Väidete selgus	1,7	2,5	2,1
Esitlus ja paigutus	3	3,5	3,5
Visuaalsete materjalide kasutus õppimise toetamiseks	2,3	2,7	2,2

Keskmine hinne oli 2,4 ehk "Hea" ja "Keskmise" vahel.

UNIT: Eetika

	Section 1: The Landmarks	Section 2: The Need for An Ethical Approach to Deradicalisation	Section 3: Potential Conflicts	Section 4: Harmonising Ethical Rules with Deradicalisation Activities
Üldine hinnang sellele osale	2,5	2,17	2,4	2,8

Sisu meeldivus	2,33	2,17	2,67	2,33
Sisu tase (võrreldes Sinu teadmiste/ootustega)	1,83	2,50	3,0	2,83
Materjali asjakohasus ja kasulikkus sinu töös	2,83	2,80	3,0	2,83
Loetavus	2,50	2,67	3,0	3,0
Väidete selgus	2,17	2,50	2,33	2,5
Esitus ja paigutus	3,50	3,17	2,83	2,83
Visuaalsete materjalide kasutus õppimise toetamiseks	2	2,5	3,00	3,00

Keskmine hinne oli 2,17 or between ehk "Hea" ja "Keskmise" vahel.

4. Dissemination activities

Didaktilised ühikud olid tutvustatud Sisekaitseakadeemia õppejõududele. Eraldi tutvustusüritust ei korraldanud.